

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
1039179-157594-LZ

Bijlagen
1

Uw brief
17 oktober 2016

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

Datum 9 november 2016
Betreft Kamervragen

Geachte voorzitter,

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van het Kamerlid Agema (PVV) aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over het bericht dat de ouderenzorg verstopt raakt (2016Z19080).

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. M.J. van Rijn

Antwoorden op vragen van het lid Agema (PVV) aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over het bericht dat de ouderenzorg verstopt raakt (ingezonden 17 oktober 2016)

Vraag 1

Bent u bekend met de uitzending van Max Meldpunt met de titel "Ouderenzorg raakt verstopt"?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

a. Wat was de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) in 2010?

b. Wat was de groeiruumte voor de contracteerruimte van de AWBZ in 2011? (Verlaagd naar 595 miljoen euro)

c. Wat was de groeiruumte voor de contracteerruimte van de AWBZ in 2012? (Verlaagd naar 455 miljoen euro, zie Beleidsregel CA-300-505, van de Nederlandse Zorgautoriteit)

d. Wat was de groeiruumte voor de contracteerruimte van de AWBZ in 2013? (Verlaagd naar 250 miljoen euro, zie Beleidsregel CA-300-571, van de Nederlandse Zorgautoriteit)

e. Wat was de groeiruumte voor de contracteerruimte van de AWBZ in 2014? (Verlaagd naar 225 miljoen euro, zie Beleidsregel CA-300-593, van de Nederlandse Zorgautoriteit)

f. Wat was de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Wet langdurige zorg (Wlz) in 2015? (Verlaagd naar 140 miljoen euro)

g. Wat is de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Wlz in 2016? (Verlaagd naar 90 miljoen euro)

h. Wat is de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Wlz in 2017? (Verlaagd naar 50 miljoen euro)

i. Wat is de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Wlz in 2018?

j. Wat is de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Wlz in 2019?

k. Wat is de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Wlz in 2020?

l. Wat is de groeiruumte voor de contracteerruimte van de Wlz in 2021?

Antwoord 2

Gevraagd is naar de ontwikkeling van de groeiruumte voor de contracteerruimte sinds 2010. Uit de vraagstelling komt een beeld naar voren van een sterk afnemende groeiruumte voor de cliënten die op langdurige zorg zijn aangewezen. Dit beeld is om een aantal redenen niet terecht.

¹ Uitzending Max Meldpunt, Omroep MAX, 6 oktober 2016.

In mijn antwoord zal ik eerst de ontwikkeling van de groeiruumte voor zorg in natura binnen de contracteerruimte schetsen. Deze is opgenomen in tabel 1. Daaruit komt inderdaad een beeld naar voren van een lagere groeiruumte voor de contracteerruimte in de laatste jaren. Daarbij past echter een belangrijke nuance. Bij de invoering van de Wlz is het pgb als een volwaardige leveringsvorm vastgelegd. Hiermee is de keuzevrijheid van cliënten vergroot. Vanaf 2015 zijn de groeimiddelen voor de langdurige zorg in lijn met de voorkeuren van de cliënten in grotere mate ingezet voor pgb (en in mindere mate voor zorg in natura). Daarbij geldt dat er binnen de Wlz sprake is van één totaalkader voor zorg in natura en pgb. Wlz-uitvoerders hebben de mogelijkheid om, mits men binnen het totale kader blijft, middelen te verschuiven tussen zorg in natura en pgb. Daarmee is de scheidslijn tussen de groeiruumte voor zorg in natura en pgb binnen de Wlz minder scherp dan bij de AWBZ. Dat betekent ook dat de middelen die ik vanaf 2015 gedurende het jaar heb toegevoegd aan het Wlz-kader zijn te beschouwen als "onverdeeld". Deze middelen zijn toegevoegd voor groei van de Wlz-aanspraken, waarbij Wlz-uitvoerders deze afhankelijk van de voorkeuren van hun cliënten kunnen inzetten via de inkoop van zorg in natura of door het verstrekken van een pgb.

Om een integraal beeld te schetsen van de groeiruumte voor cliënten die op langdurige zorg zijn aangewezen brengt tabel 2 de totale groeiruumte in beeld. Tabel 2 laat zien dat de totale groeiruumte voor de langdurige zorg sinds de invoering van de Wlz per 2015 op een niveau ligt van 2,2% à 2,5% van het Wlz-kader.

Deze percentages zijn hoger dan de groei die bij aanvang voor deze jaren beschikbaar is gesteld (de demografische groei van 1,4%). Op basis van monitoring en advisering door de NZa zijn namelijk extra middelen beschikbaar gesteld. Daarmee is de gestegen zorgvraag in die jaren opgevangen. Voor 2017 is via de definitieve kaderbrief op voorhand een extra bedrag van € 220 miljoen beschikbaar gesteld. Daarmee komt de totale beschikbare ruimte in 2017 uit op € 470 miljoen (2,4%). Dit ligt in lijn met de volumegroei van 2,4% per jaar die het CPB in haar recente middellangetermijnraming 2018-2021 heeft geraamd voor de Wlz².

Voor de jaren 2018-2021 wordt de groeiruumte volgend jaar door het nieuwe kabinet vastgesteld. Deze is daarom niet in de tabel opgenomen. Op basis van de MLT-raming zou zoals hiervoor aangegeven een groeiruumte van 2,4% resulteren.

² CPB. Een raming van de zorguitgaven 2018-2021, CPB Achtergronddocument, 30 maart 2016.

Tabel 1: Groeiruumte contracteerruimte 2010-2017 in procenten (exclusief pgb en onverdeeld)*

(bedragen in mln euro)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	contracteerruimte AWBZ t/m 2014					Wlz vanaf 2015		
1 Groeiruumte CR (1e budgetronde)	420	515	455	250	225	140	90	50
2 Groeiruumte CR (2e budgetronde)	25	25	100	171,5	100	100	50	200
3 Groeiruumte CR totaal (1 + 2)	445	540	555	421,5	325	240	140	250
4 Extra middelen via inzet margeregeling	31	33	48					
5 Groeiruumte CR realisatie (3 + 4)	476	573	603	421,5	325	240	140	250
6 Contracteerruimte	17.990	19.279	21.729	21.550	22.728	16.385	16.792	17.325
7 Groeiruumte CR in % (6 : 5)	2,5%	2,8%	2,6%	2,0%	1,4%	1,5%	0,8%	1,4%

Tabel 2: Groeiruumte kader langdurige zorg 2010-2017 in procenten (inclusief pgb en onverdeeld)*

(bedragen in mln euro)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	AWBZ t/m 2014					Wlz vanaf 2015		
1. Groeiruumte totaal kader zorg in natura (CR) en pgb:								
A Groeiruumte CR realisatie	476	573	603	421,5	325	240	140	250
B Groei pgb-plafond t/m 2014	80	356	-27	66	-24			
C Extra middelen Wlz-kader (onverdeeld)						200	276	220
D Totaal groeiruumte CR en pgb (A + B + C)	556	929	576	487,5	301	440	416	470
2. Grondslag voor de groeiruumte:								
E Contracteerruimte	17.990	19.279	21.729	21.550	22.728	16.385	16.792	17.325
F Pgb-subsidieplafond	2.360	2.716	2.689	2.755	2.731	1.484	1.815	2.150
G Totaal kader CR en pgb (E + F)	20.350	21.995	24.418	24.305	25.459	17.870	18.607	19.475
3. Groeiruumte totaal kader in procenten :								
H Groeiruumte totaal kader in % (D : G)	2,7%	4,2%	2,4%	2,0%	1,2%	2,5%	2,2%	2,4%

*) De groeiruumte voor de contracteerruimte van de AWBZ voor de jaren 2010-2014 is toegelicht in de Regeling aanwijzing ex artikel 7 Wet marktordening gezondheidszorg voor de betreffende jaren ("aanwijzing contracteerruimte AWBZ")³. De hoogte van de contracteerruimte 2010-2014 is gebaseerd op de publicaties hierover van de NZa⁴. De groeiruumte en hoogte van het Wlz-kader (contracteerruimte en pgb) is toegelicht in de brieven over het Wlz-kader⁵.

³ Groeiruumte 2010: Staatscourant 2009. Nr. 19248, 16 december 2009.

Groeiruumte 2011: Staatscourant 2010. Nr. 19488, 8 december 2010.

Groeiruumte 2012: Staatscourant 2011. Nr. 21600, 1 december 2011.

Groeiruumte 2013: Staatscourant 2012. Nr. 24233, 27 november 2012.

Groeiruumte 2014: Staatscourant 2013. Nr. 33014, 27 november 2013.

⁴ Contracteerruimte 2010 : Brief van VWs aan NZa, d.d. 31 mei 2010, kenmerk 10D0018501. Contracteerruimte 2011 t/m 2014 : NZA. 'Advies contracteerruimte', adviezen d.d. mei 2014 (voor het jaar 2011) respectievelijk d.d. mei 2015 (voor de jaren 2012-2014).

⁵ Wlz-kader 2015 : TK 2014-2015, 33 891, nr. 173 en aanpassingen in Staatscourant Nr. 11135, d.d. 22 april 2015 en Staatscourant Nr. 21149, d.d. 23 juli 2015.

Wlz-kader 2016: TK2015-2016, 34 104, nr. 74 en verhoging in TK 2016-2017, 34 104, nr. 139.

Wlz-kader 2017: TK2015-2016, 34 104, nr 130 en verhoging in definitieve kader- en voorhangbrief Wlz 2017

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/11/07/kamerbrief-over-kader-en-voorhangbrief-langdurige-zorg-2017>

Bij de cijfers in tabel 1 en 2 past een aantal opmerkingen.

- De hervorming van de langdurige zorg per 2015 maakt de absolute omvang van de groeiruumte voor de AWBZ tot 2015 moeilijk te vergelijken met de groeiruumte voor de Wlz vanaf 2015. Door de overheveling van taken en middelen naar de Wmo 2015, Jeugdwet en Zvw is de grondslag voor de groeiruumte lager dan bij de contracteerruimte AWBZ. Om een vergelijking mogelijk te maken over de periode 2010-2017 is de groeiruumte uitgedrukt als een percentage van de grondslag.
- De groeiruumte voor de contracteerruimte wordt via twee budgettrondes beschikbaar gesteld. Dit is zichtbaar op regel 1 en 2 van tabel 1. In de bedragen die genoemd zijn in de vragen, is geen rekening gehouden met de groeiruumte die is gereserveerd voor inzet bij de 2^e budgetronde (de zogenoemde herverdelingsmiddelen). Op advies van de NZa zijn de afgelopen jaren deze herverdelingsmiddelen ingezet om de groei van de aanspraken op langdurige zorg op te vangen. In de jaren 2010-2012 is daarnaast op advies van de NZa de margeregeling opengesteld. Dat heeft in die jaren voor extra groeiruumte gezorgd. Tabel 1 brengt aldus de gerealiseerde groeiruumte voor de contracteerruimte in beeld (regel 5).
- Omdat tabel 1 slechts een partieel beeld geeft van de groeimiddelen voor de langdurige zorg, is in tabel 2 naast de groeiruumte voor zorg in natura (regel A) ook de feitelijk gerealiseerde groei van het pgb-plafond tot en met 2014 opgenomen (regel B) en de overige (onverdeelde) extra middelen die vanaf 2015 gedurende het jaar aan het integrale Wlz-kader voor pgb en zorg in natura zijn opgenomen (regel C).
- De cijfers tot en met 2016 betreffen realisaties van de beschikbare gestelde middelen. Voor 2017 geldt dat, net zoals in voorgaande jaren, de NZa mij zal adviseren over de toereikendheid van het kader voor de langdurige zorg. Bij een ontoereikend kader zal het kabinet binnen de integrale begrotingsbesluitvorming bezien hoe hiermee wordt omgegaan.

Vraag 3

Wat is uw oordeel over het feit dat er nu al 6000 thuiswonende ouderen met een hoge zorgzwaarte-indicatie (ZZP5 en hoger) op de wachtlijst staan van een verpleeghuis?

Antwoord 3

Het aantal van 6 duizend wachtenden dat omroep MAX noemt, betreft praktisch alleen wachtenden die hun intramurale indicatie (nog) niet verzilveren. Zij krijgen doorgaans al zorg vanuit de Wlz in de thuissituatie. Ik heb de Kamer op 3 november 2016 de resultaten van het onderzoek naar de wachtlijsten en mijn beleidsreactie daarop aangeboden⁶.

Vraag 4

Waarop is de raming gebaseerd waarnaar in de uitzending wordt verwezen (uw brief van 5 juli 2016 met bijlage 153198-LZ) over de ontwikkeling van het aantal verpleeghuizen en de raming voor de toekomst?⁷

Antwoord 4

Naar aanleiding van vragen van het Kamerlid Bergkamp (D66) over de ramingen ontwikkeling verpleeghuizen 2016-2021 (2016Z18565, ingezonden 10 oktober 2016) heb ik in mijn beantwoording van 18 oktober 2016 (1031313-157071-LZ) toegelicht waarop deze raming is gebaseerd. Bij de beantwoording heb ik

⁶ Kamerstuk 34 104 nr.147

⁷ Kamerstuk 31 765, nr. 216.

aangegeven dat het om een technische raming ging die ik heb opgesteld op verzoek van de Tweede Kamer en waarbij een aantal veronderstellingen is gemaakt. Een van de punten waarop een veronderstelling nodig was, betrof het feit dat de groeiruumte voor de periode 2018-2021 nog niet bekend is. In de beantwoording is daarom uitgegaan van een voorzichtige veronderstelling met betrekking tot de groeiruumte van 1,4% op basis van de demografische ontwikkelingen. De feitelijke groeiruumte voor de periode tot 2021 zal zoals ik hiervoor ook aangaf worden vastgesteld door het volgende kabinet. In de eerder genoemde MLT 2018-2021 van het CPB raamt het CPB een volumegroei voor de Wlz van 2,4%. Dat bevestigt dat het uitgangspunt van 1,4% groei in de technische raming voorzichtig was.

Vraag 5

Hoe rijmt u het dat, hoewel de raming laat zien dat het aantal plekken gemiddeld met 1000 per jaar zal stijgen, de groeiruumte voor de Wlz steeds verder afneemt?

Antwoord 5

Zoals ik heb laten zien in tabel 2 ligt de groeiruumte van circa 2,4% in de Wlz in lijn met de geraamde volumegroei voor de Wlz door het CPB in haar recente MLT 2018-2021. Daarbij geldt dat de groeiruumte voor het totale kader van de langdurige zorg de afgelopen jaren redelijk stabiel was. Er is dus geen sprake van een afnemende groeiruumte. De groeiruumte voor de komende jaren zal het nieuwe kabinet naar verwachting baseren op de MLT van het CPB en eventueel te nemen beleidsmaatregelen.

Vraag 6

Hoe rijmt u de fors afnemende groeiruumte met de groei van het aantal mensen met een Wlz-indicatie de komende jaren, aangezien de komende veertien jaar (tot 2030) het aantal 70-plussers met 50 procent zal groeien?

Antwoord 6

Zie het antwoord op vraag 5. Er is geen sprake van een fors afnemende groeiruumte.

Vraag 7

Klopt het dat de groeiruumte voor de contracteerruimte van de AWBZ/Wlz niets meer is dan een knop om aan te draaien en dat de hoogte ervan nergens op gebaseerd is?

Antwoord 7

Nee. De groeiruumte voor de AWBZ/Wlz is gebaseerd op de middellangetermijnramingen (MLT) voor de zorg van het Centraal Planbureau. Het kabinet bepaalt vervolgens de groeiruumte die beschikbaar wordt gesteld.

Vraag 8

- a. Klopt het dat als in 2010 nog werd gedacht dat de contracteerruimte zou groeien met zo'n 600 miljoen euro per jaar, dan de AWBZ zou groeien naar zo'n 23,5 miljard plus 18 miljard is 41,5 miljard euro in 2040? Dat zou zeer alarmerend zijn toch?
- b. Klopt het dat als toen gerekend was met een groeiruumte van 50 miljoen euro per jaar, dan de AWBZ zou groeien naar 23,5 miljard plus 1,5 is 25 miljard euro

per jaar in 2040? Zo nee, hoe zou deze som er dan precies uitzien? Dat zou helemaal niet alarmerend zijn toch?

Antwoord 8

Cijfermatig zijn de sommen onder punt a en punt b correct. Daarbij gelden echter wel een aantal kanttekeningen. Tabel 1 bij antwoord 2 laat de gerealiseerde groeiruumte zien in de periode 2010-2017. Daarbij geldt dat de groei in de Wlz vanaf 2015 ruim € 400 miljoen bedraagt (€ 470 miljoen in 2017) miljoen. Dat is nog steeds behoorlijk hoog. In verband met de houdbaarheid van de overheidsfinanciën blijft het dus belangrijk om doelmatig en effectief met de beschikbare middelen om te gaan. Tot slot geldt voor 2017 dat, net zoals in voorgaande jaren, de NZa mij zal adviseren over de toereikendheid van het kader voor de langdurige zorg. Bij een ontoereikend kader zal het kabinet binnen de integrale begrotingsbesluitvorming bezien hoe hiermee wordt omgegaan.

Vraag 9

Deelt u het bezwaar tegen het werken met een bedrag voor groeiruumte die nergens op gebaseerd is?

Antwoord 9

Zoals aangegeven bij antwoord 7 is het bedrag voor de groeiruumte gebaseerd op de MLT-ramingen voor de zorg van het Centraal Planbureau. Deze MLT-raming vormt de basis voor het budgettaire kader van het kabinet.

Vraag 10

Kunt u een tabel geven van de reële groeiruumte van de contracteerruimte voor de Wlz over de jaren 2017 tot 2040 die gebaseerd is op een reële schatting van de toename van het aantal mensen met een Wlz-indicatie?

Antwoord 10

Zoals ik hiervoor heb aangegeven zal het volgende kabinet de groeiruumte voor de komende kabinetsperiode 2018-2021 vaststellen. Voor de periode tot 2040 geldt het volgende. Het kabinet maakt voor dergelijke langetermijnvisies onder meer gebruik van de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) van het RIVM. Deze verschijnt elke vier jaar, in opdracht van het ministerie van VWS. In de meest recente rapportage (VTV-2014) heeft het RIVM een prognose gemaakt van trends tot 2030. Deze prognose geeft onder andere een beeld van de behoefte aan intramurale ouderenzorg tot 2030.

Vraag 11

Kunt u deze vragen beantwoorden vóór de plenaire behandeling van de begroting VWS voor 2017?

Antwoord 11

Ja.